

Metody pracy z dziećmi w przedszkolu

To czynności nauczyciela i dzieci tak dobrane, aby osiągnąć zamierzone cele. Można wyodrębnić trzy grupy metod, które przenikają się wzajemnie i rzadko występują w swojej czystej postaci. Jednak niektóre z nich są dominujące w konkretnych rodzajach zajęć.

Metody czynne - oparte na działaniu

- metoda samodzielnych doświadczeń
- metoda zadań stawianych do wykonania
- metoda ćwiczeń

Metody oglądowe /percepcyjne/- oparte na obserwacji

- pokaz i obserwacja
- kontakt ze sztuką
- przykład osobisty

Metody słowne - oparte na słowie

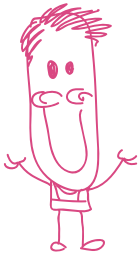
- rozmowa, opowiadanie, wiersz, zagadka, treść piosenki itp. (oparte na elementach kultury żywego słowa)
- objaśnienia i instrukcje
- środki żywego słowa
- sposoby społecznego porozumiewania się

Metodom pracy towarzyszą zasady dydaktyczne, które określają, jak należy realizować cele kształcenia. Nasza dydaktyka wyróżnia następujące zasady:

- indywidualizacji
- pogładowości
- samodzielności
- stopniowania trudności
- systematyczności
- uspołecznienia
- wiązania teorii z praktyką²

W pracy z małymi dziećmi szczególne znaczenie przypisuje się zasadzie pogładowości, gdyż w nauczaniu najmłodszych ważne jest bezpośrednie poznanie, oparte na obserwacji i oglądaniu naturalnych okazów/ekspонатów w naturalnym środowisku. Dlatego powinniśmy rozpoczynać realizację każdej tematyki kompleksowej od wycieczki, która dane środowisko dzieciom przybliży. Kiedy nie jest możliwa taka sytuacja opieramy się na poznaniu pośrednim, polegającym np. na oglądaniu obrazków, zdjęć, albumów, filmów itp. Związane jest to z rozwojem myślenia konkretno-wyobrażeniowego dziecka.

Nauczyciel przygotowując konspekt zajęcia wyznacza cel, który chce zrealizować w pracy z dziećmi. Ustala zasady, wybiera metodę pracy i określa temat zajęcia, np. Opowiadanie dzieci na podstawie historyjki obrazkowej

Przygoda zajęczka lub Osłuchanie z piosenką pt. Kolorowa wiosna itp. Wybrana metoda wskazuje jaki charakter będzie miało zajęcie, jak należy zbudować jego tok, w którym momencie zajęcia nastąpi realizacja celu, oraz przez jakie treści i jakie działania to nastąpi.

Każdy rodzaj aktywności edukacyjnej w przedszkolu ma swoje uwarunkowania metodyczne. Dana metodyka szczegółowa posiada odpowiedni zestaw metod wspierających działanie nauczyciela i dziecka. Wybór treści programowych dostosowany do zainteresowań i możliwości dzieci, właściwy dobór metod oraz środków dydaktycznych, wpływa na skuteczną realizację postawionych celów.

Obok metod odnoszących się do organizacji pracy nauczyciela można wyodrębnić metody odnoszące się do działań dziecka związanych z procesem uczenia się. Przedstawiają one możliwości wielostronnego uczenia polegającego na:

- **przyswajaniu** (podanego, gotowego materiału)
- **odkrywaniu** (nowych wiadomości podczas rozwiązywania problemów oraz samodzielnego poszukiwania)
- **przeżywaniu** (różnorodnych treści i wartości)
- **działaniu** (polegającym na zmienianiu rzeczywistości samego siebie poprzez sprawdzanie wiadomości w praktyce)³.

Wielostronne uczenie się przeciwstawia się jednostronnemu uczeniu, czyli nauczaniu opartemu głównie na przyswajaniu gotowej wiedzy podanej przez nauczyciela. Takiemu wielostronnemu uczeniu odpowiadają metody nauczania, takie jak:

- **metody podające** (przyswajanie): opowiadanie, pogadanka, historyjka obrazkowa, wiersze, piosenki, praca z tekstem
- **metody problemowe** (odkrywanie): gry dydaktyczne, „burza mózgów”, inscenizacja
- **metody aktywizujące** (przeżywanie): drama, wystawa, pokaz
- **metody praktyczne** (działanie): ćwiczenia⁴.

Dobór metod zależy od indywidualnych możliwości dzieci oraz od tego, jakie umiejętności zaplanowaliśmy kształcić w danej chwili. Zatem najlepszymi metodami są te, które aktywizują i motywują dziecko oraz umożliwiają praktyczne zastosowanie zdobytej wiedzy.

¹Anna Klim-Klimaszewska, Pedagogika przedszkolna, PIW, Warszawa 2005 Wincenty Okoń,

²Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej, Wydawnictwo Żak, 2016

³Wincenty Okoń, Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej, Wydawnictwo Żak, 2016

⁴Halina Mystkowska, Rozwijamy mowę i myślenie dziecka w wieku przedszkolnym, WSiP 1991

Organizacja i formy pracy w przedszkolu

Formy pracy w przedszkolu są to rozplanowane w czasie i w przestrzeni wzajemne czynności nauczyciela i dzieci w procesie wychowania przedszkolnego. Odnoszą się do całości sytuacji związanych z trybem życia w przedszkolu i podstawowymi rodzajami ich działalności. Określają także sposób doboru dzieci i nauczycieli, sposób połączenia ich w odpowiednie grupy, definiują rodzaj zajęć oraz warunki miejsca i czasu pracy dydaktycznej.

Podstawowe formy organizacyjne pracy z dzieckiem to praca indywidualna, zespołowa, grupowa i zbiorowa. Zajęcia w małych zespołach to najbardziej odpowiednia forma pracy z małymi dziećmi, umożliwia nauczycielowi bezpośredni kontakt z dzieckiem, jego obserwację i możliwość wsparcia w sytuacji nieradzenia sobie z postawionymi zadaniami.

Podstawowa forma aktywności z dzieckiem w przedszkolu to **zabawa**.
Formy pracy z dzieckiem w przedszkolu - klasyfikacja wg M. Kwiatowskiej, Z. Topińskiej i A. Klim-Klimaszewskiej¹

1. Zajęcia i zabawy dowolne

- podejmowane są przez dzieci z własnej inicjatywy w czasie przeznaczonym na to w ciągu dnia
- mogą mieć charakter indywidualny lub odbywać się w zespole samorzutnie utworzonym przez dzieci
- w czasie ich trwania dzieci mogą organizować zabawy ruchowe, tematyczne, konstrukcyjne i badawcze, mogą sprzątać, rysować, pielęgnować rośliny itp.
- podejmowane z motywacji wewnętrznej
- bawiąc się – intensywnie się uczą

2. Zajęcia obowiązkowe

- Codzienne zajęcia organizowane przez nauczyciela z całą grupą, z zespołami dzieci lub indywidualnie. Mają określoną treść i budowę metodyczną. Nauczyciel kieruje ich przebiegiem dobierając metody, środki dydaktyczne, przewidując miejsce i czas trwania.
- **Zajęcia z dominacją działalności umysłowej:**
 - zajęcia z kształtowania mowy komunikatywnej
 - zajęcia z kształtowania pojęć matematycznych
 - zajęcia z kształtowania pojęć przyrodniczych
 - zajęcia z kształtowania pojęć społecznych i świata wartości
- **Zajęcia z dominacją działalności ruchowej**
 - zestaw ćwiczeń porannych
 - zestaw ćwiczeń gimnastycznych
 - zestaw zabaw ruchowych w terenie
 - zestaw zabaw ruchowych ze śpiewem

-
- **Zajęcia z dominacją działalności artystycznej**
 - zajęcia umuzykalniające
 - zajęcia plastyczne
 - zajęcia konstrukcyjno-techniczne
 - drama dziecięca, happening
 - **Czynności samoobsługowe i prace użyteczne dzieci**
 - **Spacer, uroczystości, wycieczki**

3. Sytuacje okolicznościowe

- Niezaplanowane przez nauczyciela, nieoczekiwane, nagłe zdarzenia, które wyzwalają w dziecku ciekawość, przyciągają uwagę, a które nauczyciel wykorzystuje do oddziaływań edukacyjnych bądź wychowawczych.

4. Zajęcia dodatkowe

- Działania podejmowane przez nauczyciela lub innego specjalistę bądź instruktora w związku z realizacją dodatkowych programów np. „Czyste powietrze wokół nas”, „Kleszcze”, „Przyjaciele Zippiego”, czy oferty zajęć wspierających zainteresowania dzieci jak np. robotyka, szachy, taniec towarzyski czy inne.

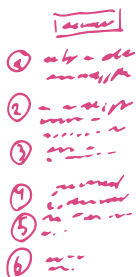
Wszystkie formy pracy z dziećmi są jednakowo ważne, aktywizują różne sfery rozwoju dziecka. Mają one określony czas, ustalony porządek organizacyjny oraz przebieg. W czasie ich trwania integrujemy treści wybranego programu wychowania w przedszkolu, zgodnego z podstawą programową wychowania przedszkolnego.

Podstawowa dokumentacja pracy nauczyciela przedszkola

- ✓ Plany miesięczne, które opracowywane są w oparciu o wybrany program wychowania w przedszkolu. Zawierają informacje dotyczące tego, co dziecko pozna, czego się nauczy, w jakie umiejętności zostanie wyposażone oraz jakie postawy będziemy u niego kształtować. Określamy metody, formy, cele operacyjne i treści odnoszące się do programu
- ✓ Dziennik zajęć
- ✓ Dokumentacja obserwacji pedagogicznych
- ✓ Dokumentacja diagnozy przedszkolnej (badanie gotowości do nauki w szkole)
- ✓ Indywidualne programy wspomagania i korygowania rozwoju
- ✓ Dokumentacja realizacji pracy indywidualnej z dzieckiem
- ✓ Dokumentacja współpracy z rodzicami
- ✓ Dokumentacja współpracy z instytucjami wspierającymi – środowiskiem lokalnym
- ✓ Dokumentacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej
- ✓ Inna dokumentacja nauczyciela ustalona w przedszkolu

Planowanie pracy

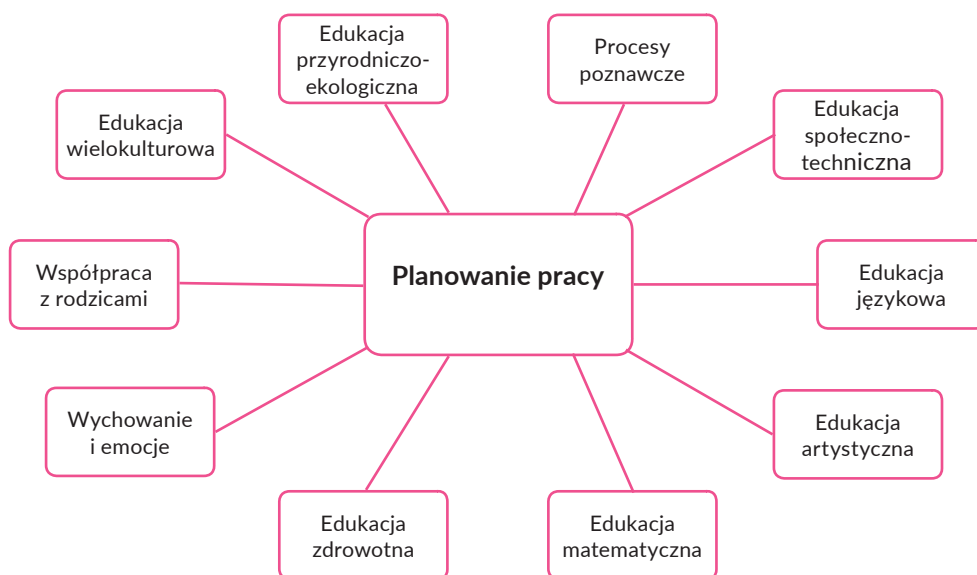

- W przedszkolu obowiązuje planowanie pracy.
- Forma planu ustalana jest w przedszkolu.
- Plany pracy nauczyciela obejmują tematy kompleksowe (kręgi tematyczne).
- Nauczyciel dobiera tematyki z otoczenia przyrodniczego, społecznego, lub technicznego.
- Każdy temat kompleksowy musi dotyczyć wszystkich rodzajów edukacji w przedszkolu spełniając integrację treści.
- Rodzaje zajęć uwzględnianych w planowaniu pracy wychowawczo-dydaktyczno-opiekuńczej:
 - rozwijanie mowy i myślenia – procesy poznawcze
 - zajęcia umuzykalniające
 - zestawy zabaw ruchowych
 - zestawy ćwiczeń gimnastycznych
 - zajęcia plastyczno-konstrukcyjne
 - rozwijanie pojęć matematycznych
- Ilość zajęć dydaktycznych w ciągu dnia:
 - 3 latki: 1 zajęcie na początku roku, obserwacja dzieci pod kątem poziomu ich możliwości jest wyznacznikiem realizacji drugiego zajęcia.
 - 4 latki: 2 zajęcia
 - 5 latki: 2 zajęcia
 - 6 latki: 2 zajęcia

- **Wybór tematu kompleksowego:**

- treści przyrodnicze m.in. uwzględniające cykl pór roku i ekosystemy (las, park, pole, itd.)
- treści społeczne, zawody, instytucje użytku społecznego np. przychodnia lekarska, zakład fryzjerski, poczta, straż pożarna
- treści kulturowe np. tradycje świąt, kuchnia babuni, znikające zawody
- treści wychowawcze – wprowadzanie w świat wartości poprzez wykorzystanie tematu kompleksowego np. „Mój najlepszy przyjaciel”, „Moja mama i mój tata” lub uwzględnianie celów przy realizacji innych tematów i sytuacji
- zainteresowania dzieci

Obszary ujęte w planowaniu miesięcznym

Podstawy prawne prowadzonej dokumentacji i planowania pracy wychowawczo - dydaktycznej w przedszkolu

- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (Dz. U. z 2020 r., poz. 910) ze zm.
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r., poz. 1327) ze zm.
- Rozporządzenie z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego. (Dz. U. z 2017 r., poz. 1658 ze zm.)
- Rozporządzenie z dnia 11 sierpnia 2017r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz. U. z 2017 r. poz. 1611 ze zm.)
- Rozporządzenie MEN z dnia z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego (...) (Dz. U. z 2017 r. poz. 356 ze zm.)
- Rozporządzenie MENiS z dnia 31.12.2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2020, poz. 1166 ze zm.)
- Rozporządzenie MEN z 9 sierpnia 2017 r. w sprawie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych... (Dz.U. z 2020 r. , poz. 1309)
- Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2020 r., poz. 1280)

Przykładowa siatka zajęć dydaktycznych: 4-latki

Poniedziałek: Rozwijanie mowy i myślenia, zestaw zabaw ruchowych

Wtorek: Rozwijanie pojęć matematycznych, zajęcia umuzykalniające

Środa: Zajęcia plastyczno-konstrukcyjne, zestaw zabaw ruchowych

Czwartek: Rozwijanie mowy i myślenia, zajęcia umuzykalniające

Piątek: Zajęcia plastyczno-konstrukcyjne, zestaw zabaw ruchowych

Przykładowa siatka zajęć dydaktycznych: 6-latki

Poniedziałek: Rozwijanie mowy i myślenia, zestaw ćwiczeń gimnastycznych, zajęcia plastyczno-konstrukcyjne

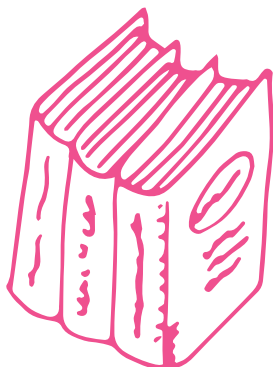
Wtorek: Rozwijanie mowy i myślenia, zajęcia umuzykalniające

Środa: Rozwijanie pojęć matematycznych, zestaw ćwiczeń gimnastycznych

Czwartek: Zajęcia plastyczno-konstrukcyjne, zajęcia umuzykalniające

Piątek: Rozwijanie mowy i myślenia, zestaw ćwiczeń gimnastycznych

Literatura:

- E. Brudnik, Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie. Przewodnik po metodach aktywizujących Cz. I i II. Zakład Wydawniczy SFS, Kielce 2002
- I. Dudzińska /red/, Wychowanie i nauczanie w przedszkolu. Poradnik metodyczny, WSiP, Warszawa 1983
- E. Gruszczak-Kolczyńska, E. Zielińska, Wspomaganie rozwoju umysłowego czterolatków i pięcioletków, WSiP, Warszawa 2004
- A. Klim-Klimaszewska, Pedagogika przedszkolna, PIW, Warszawa 2005
- M. Kwiatowska /red/, Podstawy pedagogiki przedszkolnej, WSiP, Warszawa 1988
- M. Kwiatowska, Z. Topińska /red/, Pedagogika przedszkolna, WSiP, Warszawa 1978
- H. Mystkowska, Rozwijamy mowę i myślenie dziecka w wieku przedszkolnym, WSiP, 1991
- W. Okoń, Słownik pedagogiczny, PWN, Warszawa 1984
- W. Okoń, Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej, Wydawnictwo Żak, 2016
- E. Pierrot, Efektywne nauczanie, WSiP, Warszawa 1995
- J. Pytlarczyk, Repetytorium. Podstawy metodyki wychowania przedszkolnego, Mastermetodyka 2020
- M. Taraszkiewicz, Jak uczyć jeszcze lepiej, Arka, Poznań 2001